

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOLOGIE**

**TEZĂ DE DOCTORAT
(REZUMAT)**

**Coordonator științific:
PROF.UNIV.DR. MIRCEA BRAGA**

**Autor:
LILIANA FLORIA (DANCIU)**

**ALBA IULIA
2017**

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOLOGIE**

**MIRCEA ELIADE: CONSTRUCTE ISTORICO-RELIGIOASE ȘI
IMAGINAR ELIADESC ÎN *NOAPTEA DE SÂNZIENE*
(REZUMAT)**

**Coordonator științific:
PROF.UNIV.DR. MIRCEA BRAGA**

**Autor:
LILIANA FLORIA (DANCIU)**

**ALBA IULIA
2017**

CUPRINS

PARTEA I

PRELIMINARII METODOLOGICE	7
Capitolul 1 Argument	7
1.1. De ce <i>Noaptea de Sânziene</i>?	7
1.2. Clarificarea terminologiei demersului științific	13
1.2.1. Exoteric/ esoteric	13
1.2.2. Hermeneutica interpretării	20
1.2.3. Deconstructivism și naratologie	26
1.3. Fantasticul poetic și metafizic eliadesc	28
Capitolul 2 Biografie și orizont creator eliadesc	37
2.1. Mircea Eliade – printre contemporani și pentru posteritatea critică	37
2.2. Tribulațiile exilului parizian	49
2.3. O încercare de tipologie a romanului analizat	54
2.4. Etapele creativității eliadești: „filmarea” și „facerea”	61
2.5. Nuvela-<i>ars poetica</i> eliadescă în cheie mitico-simbolică	67
2.6. Nuvela-parabolă filosofică a ratării totale	79
2.7. Mircea Eliade – precursor al postmoderniștilor Mario Vargas Llosa și Umberto Eco	97

PARTEA A II-A

ROMANUL EXOTERIC	106
Capitolul 3 „Frescă istorică” și geografie literară	108
3.1. Autobiografie și ficțiune	108
3.2. Dimensiunea „balzaciană” a existenței	112
3.3. Reperele istorice și setea de concret	118

3.4. Eveniment istoric și tragedie națională	123
--	-----

PARTEA A III-A

ROMANUL ESOTERIC	128
-------------------------------	------------

Capitolul 4 Simbolism și sacralitate	130
---	------------

4.1. Titlul-hierofanie	130
------------------------------	-----

4.2. Sacralitate nominală	134
---------------------------------	-----

4.3. Dublul masculin. Dublete masculine	144
---	-----

4.4. Dublul masculin și dublul feminin	153
--	-----

4.5. Triada feminină a inițierii erotice masculine	157
--	-----

4.6. Prin triunghiul erotic spre cuplul-revelație	163
---	-----

4.7. Celelalte imagini ale feminității	167
--	-----

Capitolul 5 Eros și <i>coincidentia oppositorum</i>	174
--	------------

5.1. Eros și Cabală	175
---------------------------	-----

5.2. Eros și gnoză	179
--------------------------	-----

5.3. Mit, ritual și regenerare	183
--------------------------------------	-----

5.4. <i>Soarele și Luna</i> – o erotică a totalității	192
---	-----

5.5. Eros și alchimie	202
-----------------------------	-----

5.6. Eros magic și șamanism	207
-----------------------------------	-----

5.7. Iubire, inițiere și basm	217
-------------------------------------	-----

5.8. Yoga și erosul tantric	222
-----------------------------------	-----

Capitolul 6 Lectura „abisală” a romanului-dramă mitică	227
---	------------

6.1. Intertextualitate și romanul din roman	227
---	-----

6.2. Creația – sub semnul daimonismului	235
---	-----

6.3. <i>Noaptea de Sânziene</i> – o <i>divina comedia umană</i>	240
---	-----

6.4. Romanul sau lumea ca spectacol – <i>Furtuna</i> , de W. Shakespeare	245
--	-----

6.5. Cântec, mit și ritual în lumea modernă	253
---	-----

6.6. Testamentul literar al unui scriitor	260
---	-----

Capitolul 7 Mit și istorie	267
7.1. Sacru și profan	268
7.2. Realitate sacră și Iluzie	274
7.3. Timp pierdut. Contratimp. Timp regăsit	281
7.4. Paradisul pierdut și grădina paradisiacă	289
7.5. Două mituri și mântuirea unui filosof-șaman	295
7.6. „Tărâmul acesta” și „tărâmul celălalt”	304

PARTEA A IV-A

CONCLUZII „DECHISE”	311
BIBLIOGRAFIE	319

Despre personalitatea și opera lui Mircea Eliade s-a scris mult atât în țară, cât și în străinătate, în termeni apreciativi și critici deopotrivă, cu obiectivitate științifică și, nu de puține ori, subiectiv. Pentru cel care încearcă să parcurgă diversitatea acestor studii devine evidentă complexitatea subiectului de cercetare, dată fiind pluralitatea opiniilor emise. Această pluralitate interpretativă convertită într-o continuă și inepuizabilă reluare a analizei textului eliadesc este posibilă datorită caracterului de „operă deschisă” imprimată voit de către autorul român. Mistagogia lui Eliade – despre care vorbește întâia oară Ioan Petru Culianu – constă în convertirea universului ficțional al literaturii sale într-o imagine complementară a Universului însuși, care, la rândul său, „nu este închis, nici un obiect nu este izolat în propria sa existențialitate, totul se leagă, printr-un sistem strâns de corespondențe și de asimilări”¹.

O ambiguitate permanentă a registrelor personalității și creativității eliadești – diurn/nocturn, respectiv, știință/ literatură – este „țesută” și întreținută de către autor. Din mărturisirile sale rezultă imposibilitatea de a distinge clar „granița” dintre imaginarul scriitorului și cunoașterea savantului și, mai mult, cele două se alimentează reciproc. De aceea, opera științifică eliadescă beneficiază de un limbaj articulat metodologic pe o structură metaforică, iar opera literară primește nu doar aportul insondabil al imaginarului personal, dar se articulează savant pe elemente ale cunoașterii științifice. Prin urmare, complementaritate și nu polarizare, armonizare și nu opoziție a celor două aspecte devin idealul eliadesc, încă de la începuturile indiene ale formării și ale creativității – sau poate tocmai datorită acestora. Înțelegerea raportului dialectic dintre cele două realități ale cosmosului – sacrul și profanul – evoluează, la rândul ei, de la complementaritatea viziunii armonioase despre cosmos specifică gândirii metafizice indiene la cea polarizantă durkeimiană, pentru a reveni mai târziu la viziunea inițială totalizantă². Sacrul și profanul nu se opun, ci coexistă, într-un raport de ambiguitate și complementaritate, o identitate paradoxală a contrariilor, care face imposibilă discernerea unuia din intimitatea celuilalt.

Astfel operează Iluzia cosmică, o calitate specifică universului creat – empiric și simbolic totodată, realitate sensibilă și imagine a unui model exemplar imposibil de cuprins în limitele comprehensiunii imanente –, exercitând un dublu rol în dialectica raportului omului cu universul:

¹ Mircea Eliade, *Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios*. Prefață de Georges Dumézil. Traducere de Alexandra Beldescu, București, Editura Humanitas, 1994, p. 220.

² Cf Sergiu Al-George, *Arhaic și universal. India în conștiința culturală românească*, București, Editura Herald, f.a., pp. 152-167.

camuflează și *revelează* în același timp Această dedublare naște *confuzia* și determină *irecognoscibilitatea* sacrului din cadrul profanului, omul modern fiind înconjurat de *semne* al căror *sens* îi scapă. Deschiderea universului și, implicit, a operei literare spre interpretare devine marea provocare pentru orice individ „trezit” în intimitatea timpului său personalizat, numit generic Destin. Eliade îl invită pe cititorul său să practice hermeneutica, atât în viața de zi cu zi, cât și în lectura textelor sale, pentru că doar prin interpretare Cosmosul și universul ficțiunii deopotrivă se re-generează și se co-generează permanent. Eliade știe că o operă rămâne „vie” atâta timp cât suscită noi și noi interpretări, căci doar astfel ea supraviețuiește timpului, prin exercițiul lecturii și al înțelegerii fiecărui cititor: „Cred că cele mai bune cărți ale mele vor fi scrise de altcineva”³. *Semnele* pe care universul ficțiunii eliadești le face în timpul lecturii devin tot atâtea *întrebări*, care odată irupte în conștiință provoacă *furtuna* socratică necesară *înțelegerii*. De aceea, textul eliadesc *naște* tot atâtea înțelesuri câte lecturi sunt practicate, astfel încât, de fiecare dată, aceeași *Noapte de Sânziene*, cu bogăția ei de simboluri și sensuri *camuflate* în fresca istorică, se arată mereu alta.

Planul simbolic al romanului stă ascuns în profunzimea oceanografică⁴ a narațiunii aparent prozaice și oferă două tipuri de piste de analiză critică: cele vizibile, accesibile nivelului exoteric al receptării și cele obscure, arhaice, esoterice, greu de accesat în absența corelării cu opera științifică a creatorului. La suprafața narațiunii simbolice întâlnim miturile literaturizate ale omenirii – Ulise și cele două feminități erotice înlănțuitoare, Circe și Calipso, condensate în imaginea Stellei Zissu; mitul erosului-paradox al cuplului Tristan și Isolda unit de o iubire-ură; mitul iubirii-sacrificiu dintre Orfeu și Euridice; fondul legendar medieval al căutării Graalului. În adâncimea anistorică a comportamentelor arhetipale ale personajelor romanului se evidențiază gesturi exemplare care refac rituri străvechi, mituri fondatoare ale unei *altfel* de realități și a unei *altfel* de ontologii. De fiecare dată, erosul este cheia spre unitate, totalitate și sacralitate, într-un cuvânt, împlinire a Destinului prin înțelegerea sensului său ascuns. Moartea devine tragică doar prin prisma viețuirii în absența unui sens, a unei hermeneutici personale. Conform mentalității eliadești, nu inevitabilitatea morții provoacă durere metafizică, ci o existență consumată liniar, fără a căuta întrebarea corectă și necesară în vederea adresării ei oportune și salvatoare.

³ Mircea Eliade, *Jurnal*. Volumul I (1941-1969). Ediție îngrijită de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas 1993, p. 337

⁴ Cf. Cornel Ungureanu, *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade*, București, Editura Cartea Românească, 2010, p. 157.

Am efectuat acest scurt *itinerariu spiritual* prin algoritmul dialecticii conceptelor metafizice din întreaga operă eliadescă, științifică și literară, pentru a sublinia unica modalitate de înțelegere a acesteia – în corelație și cogenerare permanentă a celor două planuri ale creativității. Din acest punct de vedere, titlul acestei lucrări *Mircea Eliade: constructe istorico-religioase și imaginar eliadesc în Noaptea de Sânziene* trimite în mod direct la *tema* propriu-zisă a cercetării noastre, respectiv permanenta conexare a celor două dimensiuni ale operei savantului-scriitor – științifică și imaginară. Bogăția de simboluri și teme mitice m-a determinat să numesc *Noaptea de Sânziene* un **roman-prolegomenă**, întrucât Eliade alege forma artistică a ficțiunii romanești pentru a transmite cititorului său ceea ce exprimase, erudit și savant, prin modalitatea discursivă a operei științifice.

Cercetarea textului literar eliadesc „prin sine însuși” nu ne aparține, dar ceea ce conferă *originalitate* absolută abordării noastre științifice este focalizarea ei exclusivă asupra acestui ultim mare roman eliadesc. Toate cercetările întreprinse până în prezent vizează fie opera literară eliadescă în ansamblu, printr-o analiză succintă a elementelor de structură, compoziție, construcție a personajului, fie urmăresc o singură temă (a labirintului, a feminității, a totalității, a folclorului românesc etc.) reflectată în câteva opere literare reprezentative. În cadrul acestor studii, romanul *Noaptea de Sânziene* este analizat, în mod inevitabil, fie într-o manieră generalizantă, fie fragmentar, prin prisma unei singure *chei interpretative*. Acest roman se dovedește o adevărată „pădure interzisă” de simboluri, care așteaptă *ascunse* în *obscuritatea* meta- și intra-textuală pentru a fi descifrate. Calificativul „interzisă” apare în titlurile variantelor engleză ("forbidden") și franceză («interdite»), dar numai varianta franceză, respectiv cea „tradusă” în limba română („interzisă”), surprind sugestia Centrului (inter) și a „zicerii”, a povestirii mitice (fr. «dite»/ rom. „zisă”). Cu alte cuvinte, romanul-narațiune devine imaginea arhetipală a unui labirint inițiativ a cărui „zicere” (con)duce cititorul spre Centrul său, în calitate de revelație a mesajului creatorului. Căutarea sensului textului eliadesc poate aduce **rătăcirea** dureroasă printre false simboluri, generatoare ale unei hermeneutici sterile și, implicit, **ratarea** totală a interpretării. Cititorul se trezește, astfel, fie în ipostaza hermeneutului Ștefan Viziru, încercând fără încetare să descifreze semne și mesaje ale Destinului, fie în cea a lui Gavrilăscu, complet ignorant și lipsit de orice exercițiu analitic, sucombând lamentabil în „neînțeleșuri și mai mari” (Lucian Blaga, *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*). Eliade a lăsat, însă, chei de interpretare și înțelegere a viziunii sale atât în opera sa științifică, cât și în cea literară, astfel încât

cititorul-hermeneut să poată cuprinde viziunea eliadescă într-o totalitate a diversității lipsită de reduționism.

Noutatea acestei lucrări constă nu doar în focalizarea exclusivă a analizei asupra acestui text literar, ci și în tripla abordare analitică a mesajului acestuia – din perspectivă hermeneutică, esoterică și naratologică. De aceea, lucrarea este împărțită în patru părți ample, care surprind etapele analizei romanului: lămurirea terminologiei științifice folosite, în *Partea I Preliminarii metodologice*; analiza compozițională și de construcție a personajului din romanul-frescă istorică, în *Partea a II-a Romanul exoteric*; multiplele scenarii mitico-ritualice, romanul din roman, simbolismul intertextual și naratologic în *Partea a III-a Romanul esoteric*; concluziile cercetării din *Partea a IV-a Concluzii „deschise”*. Un alt element de noutate îl constituie conectarea permanentă a operei eliadești nu doar la direcțiile cultural-artistice contemporane autorului, dar și la tendințele cultural-filosofice ale posterității. Am constatat astfel că Mircea Eliade poate fi numit precursor al postmoderniștilor Mario Vargas Llosa și Umberto Eco, și, prin intermediul intertextualității, *Noaptea de Sânziene* devine un roman-omagiu adus titanilor literaturii universale, Dante, Shakespeare, Balzac.

Data fiind terminologia de specialitate a cercetării de față, care apelează la registrul științific eliadesc al istoriei și filosofiei religiilor, al metafizicii și al hermeneuticii, pentru a menționa doar câteva, s-a impus dintru început necesitatea clarificării acesteia. Astfel, Partea I, intitulată *Preliminarii metodologice*, este structurată în două capitole distincte, *Argument*, respectiv *Biografie și orizont creator eliadesc*.

Primul capitol a pornit cu argumentarea alegerii acestei teme de cercetare, un studiu de caz asupra ultimului roman eliadesc, a cărui complexitate, credem noi, devine tot mai amplă cu cât cercetătorul îndrăznește să o evidențieze. Prin prisma filosofiei aristoteliene, am explicat semnificația binomului esoteric/ exoteric, cu atât mai mult cu cât acești termeni apar în titlurile părților a II-a și a III-a. Astfel, *Noaptea de Sânziene* devine în egală măsură un roman exoteric și un roman esoteric. Cel exoteric urmează firul epic al narațiunii-frescă istorică, prin „cronologia” celor doisprezece ani de istorie, personală a personajelor și colectivă a României și a Europei, începând cu perioada interbelică, în timpul celui de-al doilea război mondial și în primii ani de după conflagrație. Romanul esoteric anulează orice cronologie și se construiește într-o acronie mitică, iară nu psihologică, urmând etapele experiențelor inițiatice parcurse de către aceleași personaje. După cum voi argumenta în paginile acestei lucrări, esoterismul eliadesc valorifică

atât fondul arhaic mitico-ritualic, dar și pe cel modern, cel dintâi *camuflat* în ceea ce se înțelege în prezent prin „Modern Western Esoteric Currents”⁵. Esoterismul modern este prezent la Eliade nu doar la nivelul intertextualității, ci și la nivelul profund al mesajului textului literar. Ambele tipuri de esoterism amintite camuflează, la rândul lor, un esoterism mistic personal, cel marcat de căutarea propriului sens al existenței de către Eliade însuși. Am explicat ulterior dubla direcție a demersului nostru hermeneutic, atât pe orizontala, cât și pe verticala analizei și interpretării, pentru ca, la intersecția acestora, să se reveleze mesajul creatorului. Cu cât sensurile sunt mai profunde, cu atât demersul hermeneutic se adâncește mai puternic, decantând esența din aparență, acea „metafizică” latentă a *Noptii de Sânziene*, despre care vorbește Eliade însuși în jurnalul său. În analiza naratologică a acestui roman, am apelat la terminologia de specialitate a unor naratologi renumiți, precum Roland Barthes, Claude Bremond, Paul Ricœur, pentru a evidenția modernitatea acestui text, un adevărat roman experimental, în opinia noastră. În subcapitolul *Fantasticul poetic și metafizic eliadesc*, am surprins o funcție aparte a acestei categorii estetice, care la Eliade nu este doar metafizic, ci și poetic, datorită predilecției scriitorului pentru limbajul metaforic, valorificat nu doar în opera ficțională, ci și în cea științifică, dată fiind insuficiența și rigiditatea limbajului științific.

Cel de-al doilea capitol, *Biografie și orizont creator eliadesc*, este organizat în mai multe subcapitole, în care am încercat să surprindem personalitatea tânărului Eliade, în contextul istoric al primilor ani ai României Mari. Anii '20 - '30 se caracterizează prin polarizarea imaturei societăți românești în cele două direcții extremiste, de dreapta și de stânga, și prezența unei atmosfere explozive de acumulare a unor tensiuni sociale și politice mai vechi, în contextul istoric al unei Europe în fierbere. Generația lui Mircea Eliade aparține întrutotul timpului ei, caracterizându-se prin efervescentă intelectuală, sete de noutate și originalitate, deschidere spre universalitate și dorință de ieșire a culturii române din impasul periferizării. Toate aceste deziderate nu erau posibile decât printr-o revoluție culturală totală, printr-o răsturnare a vechilor învățături ale seniorilor și afilierea unei poziții creatoare originale, „huliganice”, în limbaj eliadesc. Nu am luat în discuție „înregimentarea” legionară a lui Mircea Eliade, considerând că acest aspect are nevoie de aportul documentat al istoricilor, iar teza noastră s-a dorit un demers

⁵ Antoine Faivre, Modern Western Esoteric Currents în vol. *The Work of Mircea Eliade: The Extent and Limits of Their Presence*, în *Hermeneutics, Politics and the History of Religions. The Contested Legacies of Joachim Wach and Mircea Eliade*. Edited by Christian K. Wedemeyer and Wendy Doniger, Oxford University Press, 2010, p. 148.

filologico-hermeneutic. Printre contemporanii săi, Eliade a fost deopotrivă respectat și detestat, pentru ca aceeași imagine controversată să se perpetueze în rândul posterității.

Pentru că romanul *Noaptea de Sânziene* apare în 1955, după un proces îndelungat de elaborare, de-a lungul a cinci ani, am dedicat următorul subcapitol perioadei pariziene a exilului eliadesc. Anii trăiți la Paris aduc aceeași ambiguitate de sentimente și trăiri pentru Eliade – frustrări și umilințe financiare, dar și recunoaștere internațională a valorii, activitate de cercetare științifică, în ritm susținut de 12-14 ore pe zi, alternând cu reverii debordante ale imaginarului și plăcerea reluării unor lecturi din Balzac, Dante, Tolstoi. Aceasta este perioada unei prolificități creative uimitoare, în care știința și imaginarul se completează pentru a se contura imaginea unei adevărate piramide a creației eliadești, la baza căreia stau studiile științifice – *Techniques du yoga* (1948), *Traité d'histoire des religions* (1949), *Le mythe de l'éternel retour* (1949), *Le chamanisme et les techniques archaïques de l'extase* (1951), *Images et symboles* (1952), *Le Yoga. Immortalité et liberté* (1954) -, iar în vârful acesteia, romanul-prolegomenă *Noaptea de Sânziene*.

Prin afirmația anterioară, ajungem la următorul subcapitol, cel dedicat numeroaselor tipologii cărora le aparține acest ultim roman eliadesc – de la sintagma eliadescă „roman roman” sau „roman narațiune”, la cea clasică de „roman total” a lui Eugen Simion sau la cea inedită de „roman cu cheie” sau „roman al întrebărilor”, în concepția lui Marcel Tolcea, sau „ermetic”, în viziunea lui Ion Bălu. La rândul nostru, am identificat în această operă ficțională prezența unui **roman mitologic**, a unei **cărți-jurnal** care ar integra elemente ale biografiei fizice și intelectuale a creatorului, a unui **roman esoteric**, a unui **roman euristic și problematizant** și, nu în ultimul rând, în conformitate cu viziunea „deschisă” eliadescă, a unui **roman „imperfect”**. Această complexitate intrinsecă a romanului s-a cristalizat într-o perioadă îndelungată și chinuitoare de elaborare și definitivare: pornind de la spontaneitatea și beatitudinea reveriei subiectului și trecând prin chinurile labirintice ale creării sale. Aceste două etape ale creativității eliadești sunt „filmarea” și „facerea”. Romanul este scris și rescris, început și abandonat, reluat cu entuziasm și părăsit cu disperarea celui nemulțumit de rezultat, compus ce se dorește omogen, deși format din fragmentele unor proiecte literare anterioare.

Următoarele două subcapitole sunt dedicate analizei mitico-simbolice și filosofice a două nuvele scrise și publicate după romanul *Noaptea de Sânziene*, în așa-numita perioadă americană a autorului, *În curte la Dionis* (1977), în calitate de artă poetică eliadescă, și *La țigănci* (1959),

ca parabolă filosofică a ratării totale. Ștefan Viziru reprezenta imaginea armonizării contrariilor, a dubletului om modern, rațional, aparținând unei istorii obiective/ om arhaic, mitic, cu înclinații hermeneutice spre descifrarea semnelor proprii istorii, în calitate de Destin. Poetul Adrian este amnezic și a pierdut legătura cu muza care-i asigura catabasisul indispensabil atingerii iluminării creatoare. Drept urmare, el rătăcește în lumina artificială a unei glorii sterile și *urcă* într-o zonă de neînțeles a conștiinței, căci e singur, neînsoțit de geamăna sa, Leana, care cântă în spațiul magico-ritualic al grădinii. Poetul și poezia sunt poziționate de Eliade la izvoarele magice ale mitului, astfel încât limbajul poetic capătă valoare soteriologică și reintegratoare pentru omul modern. *La țigănci* surprinde în manieră parabolică o ratare totală a unui individ, care, deși înconjurat de *semne*, ratează inițierea, din cauza ignoranței și a imposibilității de a-și construi un sistem hermeneutic propriu. Gavrilescu devine purtătorul unor valori străine de propriul eu. De aceea, el nu știe nici să pună întrebarea corectă, auto-salvatoare, care să-l scoată din inerția existenței, dar nu poate nici să răspundă la întrebarea Destinului. Moartea lui Gavrilescu este cu adevărat tragică, întrucât el nu a cunoscut sensul propriei sale vieți, deși s-a întâlnit cu Destinul însuși și fiicele acestuia.

Ultimul subcapitol evidențiază similitudinile și diferențele dintre concepțiile despre funcția mitică a povestirii, în opinia lui Mircea Eliade și cea a postmoderniștilor Mario Vargas Llosa și Umberto Eco. Istoricul român al religiilor se dovedește a fi un precursor al acestora.

Partea a III-a a acestei lucrări, intitulată *Romanul exoteric*, urmărește desfășurarea epică a *Noptii de Sânziene*, în calitate de frescă socio-istorică a unei perioade de timp determinată din istoria României și a Europei, dar și ca „document” ficțional al biografiei autorului. Nu am insistat asupra coincidenței dintre unele elemente ale biografiei ficționale a lui Ștefan Viziru și cele reale din biografia creatorului său, pentru că acestea au fost deja prezentate în studiile Martei Petreu, Eugen Simion, Cornel Ungureanu, Florin Țurcanu. Intenția lui Eliade de a nu contamina realismul spațiului narativ cu o atmosferă feerică inutilă devine obsesivă prin grija permanentă de a fixa narațiunea în repere spațio-temporale cu semnificație istorică și social-politică. În *dimensiunea balzaciană a existenței*, pot fi reperate personalități umane complexe, construite pe structura unei tipologii balzacienne, augmentate, însă, de caracteristica autenticității personajelor eliadești văzute ca „oameni vii”. Tipul oportunistului este bine reprezentat, în nuanțe expresive contrastante și armonizante deopotrivă, cum e cazul lui Vădastra și Bursuc, naivi și ticăloși, stupizi și mistici. Oportunistul de carieră, lipsit de conștiință și de scrupule,

trădător, sadic și criminal, este reprezentat prin Vidrighin, torționarul Bîrsan, Protopopescu, Mihai Duma. O altă categorie umană bogat reprezentată în *Noaptea de Sânziene* este cea a intelectualului, mediocru, prin învățătorul Gheorghe Vasile, actorul Dan Bibicescu, sau de valoare, cum e cazul lui Ștefan Viziru și Petre Biriș. Personajele feminine au mai degrabă un rol inițiativ în (trans)formarea personajului masculin, iar în viața socială a ficțiunii eliadești, ele sunt casnice (Irina, Ioana), actrițe (Cătălina), dar și absolvente de studii superioare (Ioana, Ileana, Valkyria, Theodora), îmbogățite scăpătate (Viorica Porumbache), prostituate (Stella Zissu). Personajele *Noptii* se deplasează în spațiul unei geografii profane a Bucureștiului interbelic, resacralizate, însă, în dimensiunea narațiunii mitologice. Se poate remarca o adevărată sete de concret a scriitorului, care împânzește acțiunea romanului cu nenumărate repere temporale, reale și simbolice, în scopul menținerii ambiguității celor două planuri ale existenței – profan și sacru. Reperetele istoriilor individuale se intersectează cu cele ale Istoriei ca fenomen global, mondial, iar personajele romanului trăiesc sub teroarea ambelor Istorie – cea în calitate de Destin individual și cea care vizează Destinul colectiv.

Romanul esoteric, cea de-a patra parte a cercetării noastre, este cea mai amplă. De aceea, a fost împărțită în mai multe capitole care urmăresc analiza de substanță mitico-simbolică a romanului. Primul capitol, *Symbolism și sacralitate*, este dedicat studierii simbolismului elementului uman al romanului-dramă mitică. De aceea, am pornit dinspre analiza hermeneutică a titlului-hierofanie, continuând cu analiza lingvistico-semantică a numelor personajelor-actori mitici, în vederea revelării rolului lor magico-simbolic. Motivul dublului străbate ca un filon ideatic obsesiv întreaga viață și operă eliadescă, într-o evoluție intelectuală circulară, numită sugestiv de Adrian Marino cerc hermeneutic. De la idealul unității contrariilor din tinerețea ionesciană și indiană, Eliade cunoaște poziționarea antitetică a acestora, pentru a-și definitiva concepția creatoare prin revenirea la ideea armonizării diversității. Reconcilierea celor două aspecte ale creativității eliadești devine idealul existențial al lui Ștefan Viziru, care urmărește anularea dualității și recâștigarea unității primordiale pierdute. Dinspre dublul masculin și feminin, cu dubletele lor corespunzătoare, în subcapitolele următoare, *Triada feminină a inițierii erotice masculine* și *Prin triumghiul erotic spre cuplul revelație*, analiza noastră se îndreaptă spre funcția inițiativă a triadei feminine în construcția unui cuplu ritualic capabil să refacă imaginea unității pierdute, androginul. În planul inițierii masculine, femininul deține rolul catalizator, indispensabil unei duble propensiuni spre un *alt fel* de ontologie, în care cele două principii,

polarizante în modernitate, să devină doar aparent un al treilea, câtă vreme el este Unul. Analizei diverselor ipostaze ale feminității i-am consacrat un subcapitol aparte, reevaluând felul cum acestea se reflectă în imaginarul personajului masculin al romanului, prin apel la pozițiile critice din studiile de specialitate pe această temă.

Cum sugerează titlul *Eros și coincidentia oppositorum*, în acest capitol am evocat rolul inițiativ, totalizant al iubirii pentru personajele *Noptii de Sânziene*, prin apel la mai multe rituri arhaice – șamanic și magic, yoghin și tantric, alchimic, mitic regenerativ, gnostic, cabalistic și, nu în ultimul rând, basmic. În ultimul său roman, Mircea Eliade restaurează mitul în dimensiunea sacralității sale ontologice, spațiale și atemporale, pentru că această întâmplare exemplară fondatoare s-a degradat în Istorie și a devenit legendă sau poveste. Eliade preia trama poveștii de dragoste imposibile, aflată sub semnul interdictului, din legenda românească *Soarele și Luna* și o transformă în mitul unității primordiale. Printr-un comportament exemplar, personajele romanului, Ștefan și Ileana resacralizează spațiul narațiunii și trec în acel *illo tempore* non-istoric, intrând în mit. Eliade dovedește astfel că nu doar *căderea* în Istorie a omului modern, doar în aparență complet desacralizat, este posibilă, ci și *înălțarea* sa în Eternitate, prin convertirea comportamentului său în lume într-un model exemplar. *Soarele și Luna* nu reprezintă doar personajele principale ale unei drame cosmice, ci și arhetipuri ale unui simbolism mitico-ritualic universal, aflate inițial sub semnul unității, polarizate ulterior, din cauza unei tensiuni survenite în planul înțelegerii lumii de către om.

Eliade arată omului civilizat nu doar cauza nefericirii sale ontologice – fractura interioară dintre rațiunea „solară” și sufletul „lunar” – ci și modalitatea vindecării acesteia. Savantul român extinde sfera posibilității de a resacraliza lumea adăugând poveștilor și basmelor romanul, „unde vom găsi urmele unui palimpsest sau, mai precis, prezența unei mitologii subiacente ce nu poate fi restituită decât printr-un studiu comparativ”⁶. Prin intermediul unei analize comparatiste a *Noptii de Sânziene*, întreprinsă prin apel la elementele concrete de istorie a religiilor din opera științifică a savantului-scriitor român, am identificat și argumentat existența unei corespondențe comportamentale între omul modern al prezentului și omul religios din *illo tempore*. Eliade a susținut de multe ori că acțiunea interpretativă hermeneutică trebuie să fie completată de cea

⁶ Philippe Walter, *Limba păsărilor. Mitologie, filologie și comparatism în mituri, basme și limbi ale Europei*. Traducere din limba franceză de Andreea Hopârtean și Corin Braga, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2007, p. 51.

fenomenologică, de adâncime, întrucât multe gesturi ale omului modern au o rădăcină ritualică și inițiatică comună – șamanismul.

În capitolul următor, *Lectura „abisală” a romanului dramă-mitică*, am întreprins o analiză naratologică minuțioasă, care a scos la iveală **romanul din roman**. Am numit *Noaptea de Sânziene* roman-dramă mitică din două motive. În primul rând, pentru că personajele trăiesc experiențe exemplare fundamentale, care corespund etapelor specifice mai multor rituri de trecere de la condiția umană duală la statutul superior de om total. În al doilea rând, timpul narativ liniar este abolit în durata dramatică a celor doisprezece ani, iar personajele narațiunii interpretează „roluri” pe marea scenă simbolică a existenței ficționale, urmărite de către scriitorul mistagog. Am analizat atât elementele de (auto)intertextualitate, prin intermediul cărora Eliade trimite permanent la operele sale literare anterioare, cât și cele de intertextualitate din operele literaturii universale, precum *Divina comedia* a lui Dante Allighieri, *Furtuna*, lui William Shakespeare și *Comedia umană* a lui Balzac. Am argumentat în subcapitole distincte, că *Noaptea de Sânziene* poate fi citită ca o veritabilă **Divina comedia umana**, deoarece transpune modelul dantesc al celor două planuri de lectură, exoteric și esoteric, și caracterul de **operă-prag** între două etape ale vieții și ale formării intelectuale. Apropierea de Balzac se creează prin intermediul universului uman al romanului. Personajul balzacian e reprezentativ pentru societatea din care face parte și aparține timpului său istoric, devenind emblematic fie pentru Imperiu, fie pentru regalitatea lui Ludovic al XVIII-lea. Personajul eliadesc al *Noapții de Sânziene* aparține unei perioade istorice, dar el e „mort” în acea istorie devoratoare și nu poate fi „viu” decât în afara ei, într-un alt timp, care permite regenerarea constantă. Ce legătură ar putea exista între feeria shakespeariană *Furtuna* și romanul *Noaptea de Sânziene*? Prima este oferită de Eliade însuși atunci când face asocierea dintre furtuna de dinaintea războiului, la care sunt martori Ștefan, Biriș și Ileana, și furtuna care-i azvârle pe dușmanii lui Prospero pe insula acestuia, a lui Ariel și Caliban. Eruditul magician al Renașterii și scriitorul mistagog al timpurilor moderne „manipulează” personajele piesei/ narațiunii, cărora le hotărăsc destinele, într-un spațiu insular autentic sau imaginar, și o acțiune derulată, în ambele opere, în cursul a doisprezece ani. Acestor elemente li se poate adăuga observația că ambele scrieri reprezintă cântecul de lebedă al creatorilor lor – *Furtuna* este ultima piesă a marelui Will înaintea retragerii din viața publică, iar *Noaptea de Sânziene* este ultimul roman al lui Eliade, înaintea plecării în Statele Unite.

Noaptea de Sânziene se produce și se *co-produce* permanent printr-o *colaborare* – în sensul etimologic al cuvântului – permanentă a creatorului cu cititorului pentru a forma un adevărat *demiurg bicefal*. Analiza naratologică scoate la iveală prezența scriitorului Eliade, devenit personaj în spațiul ficțional al romanului, multiplicat în tot atâtea personaje, în timp ce Partenie capătă și el un dublu statut, de scriitor-personaj și de personaj-scriitor în propriul jurnal.

Am evidențiat apoi aspectul *daimonic* al creației, prin referire la obsesia-ispită a lui Ștefan de a picta, dar și prin elementele de intertextualitate, cum este cazul tabloului din dormitorul conjugal. Asemeni jurnalului și fotografiei, pictura se dovedește a fi o modalitate de a immortaliza ceva unic și irepetabil din timpul vieții. *Homo aestheticus* și *homo religiosus* se contopesc în ființa lui Ștefan Viziru, care crede că un tablou ascunde o mare *taină*. Nu doar pictura și poezia reprezintă căi de acces ale omului modern spre o altă realitate, ci și muzica, drept pentru care, în subcapitolul *Cântec, mit și ritual în lumea modernă* am analizat funcția ritualică a muzicii în spațiul narațiunii simbolice a *Noptii de Sânziene*. Am surprins asocierea dintre sunetele inițiale ale celebrei *Simfonii a Destinului*, compusă de Beethoven și cele ale cântecului morii auzit în visul thanatic de către Viorica Porumbache.

În ultimul capitol al acestei părți, intitulat *Mit și istorie*, am surprins felul cum personajele *Noptii de Sânziene* se raportează la timp și la realitate. Din acest punct de vedere, ele trăiesc în istoria timpului lor, cu nostalgia unui altfel de timp, anistoric, și, de aceea, caută o ieșire din liniaritatea profană a cronologiei pentru a pătrunde în circularitatea sacră a acroniei. Romanul este, în egală măsură, expresia concepției eliadești despre raportul dialectic sacru/ profan, fundamentat pe cel al filosofiei indiene dintre realitatea sacră/ iluzie. Spațiul citadin bucureștean este doar aparent profan, căci nenumărate *semne* se arată celui care este deschis a le vedea și a le interpreta: grădina, fereastra, culoarea unei flori, un tablou, coridorul unui hotel, o mașină acoperită de zăpadă, pădurea și ariciul. În penultimul subcapitol *Două mituri și salvarea unui filosof-șaman* am evidențiat felul cum individul rațional, filosoful sceptic, Petrache Biriș se poate converti involuntar într-un mistic religios, devenind ceea ce i-a fost menit să fie prin datele destinului, un filosof-șaman.

Am ajuns astfel la concepția lui Eliade despre viață și moarte care, în opinia mea, nu este eminentemente tanatică, ci valorifică simbolismul obstetric, menționat de către savantul român însuși. Singurul mod de a iubi profund – crede Pavel și subliniază Ștefan Borbely în eseul său – nu este întru viață, ci întru moarte: „Iubirea este moarte, și nimic altceva; cei care nu înțeleg

suprapunerea, întârzie în mod inexplicabil pe drumurile vieții și își amână mântuirea”⁷. Mistic, extatic și fantastic, personajul lui Eliade cunoaște o modalitate de a iubi, care-l poartă doar aparent de la viață la moarte, căci, în esență, el iese din moarte spre adevărata viață. Pentru început, la nivelul iluzoriu al existenței formale, Ștefan rătăcește la marginile labirintului pentru că teama îl oprește să se cufunde în miezul acestuia, spre Centru. Cu cât obsesiile devin mai puternice și semnele mai evidente, cu atât el renunță la ființa istorică întru moarte, la statutul de viu-mort, pentru a fi viu întru iubire și eternitate prin unirea totală a masculinului cu femininul, deveniți Unul, adică Centrul însuși.

În contextul celor afirmate și argumentate anterior în această teză cu privire la simbolismul mitico-ritualic, la dimensiunea ontologică a hermeneuticii eliadești sau despre prezența unei soteriologii a cuvântului reinvestit cu funcția lui mitică primordială, consider că acest ultim roman eliadesc, *Noaptea de Sânziene* are toate trăsăturile unui roman experimental din zorii postmodernității.

Cuvinte cheie: mit, esoteric/ exoteric, rit de trecere, timp, destin, androgin, *coincidentia oppositorum*, intertextualitate, rol, ratare, șamanism, alchimie, gnoză, magie, basm, erotism.

⁷ Ștefan Borbely, *Ce știa Pavel. Timpul iubirii în creștinismul timpuriu*, în vol. *Homo brucans și alte eseuri*, București, Editura Contemporanul, 2011, p. 211.

BIBLIOGRAFIE

Bibliografie de autor

Aspecte ale mitului. În românește de Paul G. Dinopol. Prefață de Vasile Nicolescu, București, Editura Univers, 1978.

Despre Eminescu și Hasdeu. Ediție îngrijită de Mircea Handoca, Iași, Editura Junimea, 1987.

Isabel și apele Diavolului, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1990.

Încercarea labirintului. Traducere și note de Doina Cornea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990.

Biblioteca Maharajahului, București, Editura pentru Turism, 1991.

Oceanografie, București, Editura Humanitas, 1991.

Yoga. Problematika filosofiei indiene. Prefața *Eliade și Orientul* de Constantin Noica. Ediție îngrijită de Constantin Barbu și Mircea Handoca, Craiova, Editura Mariana, 1991.

Eseuri. Mitul eternei reînțarceri. Mituri, vise și mistere. Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Științifică, 1991.

Noaptea de Sânziene, vol. I-II. Prefață de Dumitru Micu. Cuvânt înainte, tabel cronologic și ediție îngrijită de Mircea Handoca, București, Editura Minerva, 1991.

Memorii (1907-1960). Ediție și cuvânt înainte de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1991.

Memorii. Recoltele solstițiului, Volumul II (1937-1960). Ediție îngrijită de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1991.

Solilocvii, București, Editura Humanitas, 1991.

Șantier. Roman indirect. Ediția a doua. Cuvânt înainte și îngrijirea ediției Mircea Handoca, București, Editura Rum-Irina, 1991.

Istoria credințelor și ideilor religioase. De la epoca de piatră la Misterele lui Eleusis. Ediția a II-a. Vol. I. Traducere și postfață de Cezar Baltag, București, Editura Științifică, 1992.

Istoria credințelor și ideilor religioase. De la Gautama Buddha până la triumful creștinismului. Vol. II. Traducere de Cezar Baltag, București, Editura Științifică, 1992.

Istoria credințelor și ideilor religioase. De la Mahomed la epoca Reformelor. Vol. III. Traducere de Cezar Baltag, București, Editura Științifică, 1992.

Patanjali și Yoga. Traducere de Walter Fotescu, București, Editura Humanitas, 1992.

Psihologia meditației indiene – studii despre Yoga. Text îngrijit de Constantin Popescu-Cadem. Cuvânt introductiv de Charles Long. Prolog de Ioan P. Culianu, București, Editura «Jurnalul literar», 1992.

Arta de a muri. Ediție îngrijită, selecție de texte și note de Magda Ursache și Petru Ursache. Prefață de Petru Ursache, Iași, Editura Moldova, 1993.

Jurnal. Volumul I (1941-1969), Volumul II (1970-1985). Ediție îngrijită de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 1993.

Morfologia religiilor. Prolegomene. Text comentat și prefață de Mircea Handoca. Revizia științifică a ediției de Angelo Morretta, București, Editura Jurnalul Literar, 1993.

Fragmentarium, București, Editura Humanitas, 1994.

Imagini și simboluri. Eseu despre simbolismul magico-religios. Prefață de Georges Dumézil. Traducere de Alexandra Beldescu, București, Editura Humanitas, 1994.

Nostalgia originilor. Istorie și semnificație în religie. Traducere de Cezar Baltag, București, Editura Humanitas, 1994.

De la Zalmoxis la Genghis-Han. Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Orientale. Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Humanitas, 1995.

Mefistofel și androginul. Traducere de Alexandra Cuniță, București, Editura Humanitas, 1995.

Proza fantastică. I Domnișoara Christina, II Pe strada Mântuleasa, III La umbra unui crin. Ediție și postfață de Eugen Simion, Iași, Editura Moldova, 1995.

Sacrul și profanul. Traducere de Brândușa Prelipceanu, București, Editura Humanitas, 1995.

Yoga. Nemurire și libertate. Traducere de Water Fotescu, București, Editura Humanitas, 1995.

Făurari și alchimiști. Traducere din franceză de Maria și Cezar Ivănescu, București, Editura Humanitas, 1996.

Ocultism, vrăjitorie și mode culturale. Eseuri de religie comparată. Traducere din engleză de Elena Bortă, București, Editura Humanitas, 1997.

Șamanismul și tehnicile arhaice ale extazului. Traducere din franceză de Brândușa Prelipceanu și Cezar Baltag, București, Editura Humanitas, 1997.

Arhitectură și geografie sacră. Mircea Eliade și redescoperirea sacralului. Filme realizate de Paul Barbălungă. Traducerea și adaptarea textelor Mihaela Cristea și glosar de Marcel Tolcea, București, Polirom, 2000.

Mitul reintegrării, București, Editura Humanitas, 2003.

Europa, Asia, America. Corespondență. Vol. III. R-Z. Îngrijirea ediției și indice de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2004.

Insula lui Euthanasius, București, Editura Humanitas, 2008.

Virilitate și asceză. Scrieri de tinerețe, 1928. Îngrijirea ediției, note și indice de Mircea Handoca, București, Editura Humanitas, 2008.

Mitul eternei reînnoțiri. Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2011.

Huliganii. Ediție îngrijită și cuvânt înainte: Mircea Handoca, București, Editura Garamond Internațional, f.a.

Bibliografie critică despre autor

ALEXANDRESCU, Sorin, *Mircea Eliade, dinspre Portugalia*, București, Editura Humanitas, 2006.

BERECHET, Lăcrămioara, *Ficțiunea inițiativă la Mircea Eliade*, Constanța, Editura Pontica, 2003.

BORBELY, Ștefan, *Proza fantastică a lui Mircea Eliade. Complexul gnostic*, Cluj-Napoca, Editura Biblioteca Apostrof, 2003.

BUSE, Ionel, *Mythes populaires dans la prose fantastique de Mircea Eliade*, Paris, L'Harmattan, 2013.

CĂLINESCU, Matei, *Despre Ioan P. Culianu și Mircea Eliade. Amintiri, lecturi, reflecții*, Iași, Editura Polirom, 2002.

CHIRIBĂU-ALBU, Mihaela, *Mircea Eliade. Itinerarii labirintice*. Prefață de Vasile Spiridon, București, Editura Eikon, 2016.

CULIANU, Ioan Petru, *Mircea Eliade*. Ediție revăzută și augmentată, traducere de Florin Chirișescu și Dan Petrescu. Cu o scrisoare de la Mircea Eliade. Postfață de Sorin Antohi, București, Editura Nemira, 1995.

DAN, Elena, *Mircea Eliade. Codul nuvelor fantastice*, București, Editura Historia, 2008.

DANĂ, Wilhelm, *Mircea Eliade. Definiție sacri*, Iași, Editura Ars Longa, 1998.

DAVID, Dorin, *Mircea Eliade. La marginea labirintului. Corespondențe între opera științifică și proza fantastică*, București, Editura Eikon, 2016.

DOUGLAS, Allen, *Mit și religie la Mircea Eliade*. Traducere din limba engleză și Index de Liviu Costin. Postfață de Mihaela Gligor, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2011.

FÎNARU, Sabina, *Eliade prin Eliade*. Ediția a II-a, București, Editura Univers, 2003.

GHEORGHIU, Mihai, *Reversul istoriei. Eseu despre opera lui Mircea Eliade*. Ediția a II-a, București, Editura Eikon, 2016.

GHERGHINA, Felicia, *Tipologia feminină în opera literară a lui Mircea Eliade*. Ediția a II-a, revizuită, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 2016.

GLIGOR, Mihaela, *Mircea Eliade. Anii tulburi: 1932-1938*. Prefață de Liviu Antonesei, București, Editura EuroPress Group, 2007.

HANDOCA, Mircea, *Mircea Eliade. Pagini regăsite*, București, Editura Lider, 2008.

HANDOCA, Mircea, „*Dosarul*” *Mircea Eliade, X (1978-1979). Inspirație și erudiție*. Cuvânt înainte și culegere de texte de Mircea Handoca, București, Editura Curtea Veche, 2005.

IDEL, Moshe, *Mircea Eliade. De la magie la mit*. Traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, București, Polirom, 2014.

LAZURCA, Marius, *Zeul absent. Literatură și inițiere la Mircea Eliade*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2001.

LOTREANU, Ion, *Introducere în opera lui Mircea Eliade*, București, Editura Minerva, 1980.

MARINO, Adrian, *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980.

MĂIMĂSCU, Adriana, *Surse folclorice ale unor motive din opera literară a lui Mircea Eliade. Studiu*, București, Editura eLiteratura, 2015.

MIOC, Adrian, *Problema timpului în opera lui Mircea Eliade. Structura temporalității în lucrările teoretice*, Timișoara, Editura Marineasa, 2001.

OIȘTEANU, Andrei, *Religie, politică și mit. Texte despre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu*. Ediția a II-a revăzută, adăugită și ilustrată, București, Editura Polirom, 2014.

ORNEA, Zigu, *Anii treizeci. Extrema dreaptă românească*. Ediția a IV-a. Prefață de Marta Petreu, București, Editura Cartea Românească, 2015.

PETREU, Marta, *Generația '27 între Holocaust și Gulag. Mircea Eliade și Klaus Mann despre generația tânără*, Iași, Editura Polirom, 2016.

RĂSUCEANU, Andreea, *Bucureștiul lui Mircea Eliade. Elemente de geografie literară*. Prefață de Sorin Alexandrescu, București, Editura Humanitas, 2013.

RENNIE, Bryan S., *Reconsiderându-l pe Mircea Eliade. O nouă viziune asupra religiei*. Cu o prefață de Mac Linscott Ricketts. În românește de Mirella Baltă și Gabriel Stănescu. Revizia finală a traducerii: Ștefan Stoenescu, Bistrița, Editura Criterion Publishing, 1999.

ROGALSKI, Florina, *Evoluția fantasticului. Aspecte ale genului în proza lui Mircea Eliade*. Cuvânt înainte de Eugen Simion, București, Editura Corint, 2007.

SIMION, Eugen, *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei*. Ediție nouă, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2011.

SPINETO, Natale, *Mircea Eliade istoric al religiilor. Cu o corespondență inedită Mircea Eliade – Károly Kerényi*. Traducere din limba italiană de Șerban Stati și Magdalena Ionescu. Controlul științific al traducerii: Radu Bercea și Florin Țurcanu, București, Editura Curtea Veche, 2009.

TOLCEA, Marcel, *Eliade, ezotericul*. Ediție revăzută și adăugită, București, Editura EST, 2012.

UNGUREANU, Cornel, *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade*, București, Editura cartea Românească, 2010.

UNGUREANU, Cornel, *Mircea Eliade și literatura exilului*, București, Editura „Viitorul românesc”, 1995.

URSACHE, Petru, *Camera Sambô. Introducere în opera lui Mircea Eliade*, București, Editura Coresi, 1993.

WACHTER, Magda, *Mircea Eliade și chipurile contemplației*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2016.

Bibliografie critică generală

ABELSON, J., *Mistica ebraică*. Traducere din limba engleză de Ilie Iliescu, București, Editura Herald, 2006.

ADDISON, J. T., *Viața după moarte. În credințele omenirii*. Traducere din limba franceză de Victoria Comnea și Dan Dumbrăveanu, București, Editura Herald, 2012.

ADORNO, Theodor W., *Teoria estetica*. Traducere din limba germană de Andrei Corbea, Gabriel H. Decuble, Cornelia Eșianu. Coordonare, revizie și postfață de Andrei Corbeanu, Pitești, Editura Paralela 45, 2005.

AL-GEORGE, Sergiu, *Arhaic și universal. India în conștiința culturală românească*, București, Editura Herald, f.a.

ALEXANDRESCU, Sorin, *Identitate în ruptură. Mentalități românești postbelice*. Traducere de Mirela Adăscăliței, Sorin Alexandrescu și Șerban Angheliescu, București, Editura Univers, 2000.

ALEXANDRESCU, Sorin, *Paradoxul român*, București, Editura Univers, 1998.

ANGHEL, Paul, *O istorie posibilă a literaturii române. Modelul magic*. Prefață de Ilie Bădescu, Timișoara, Editura „Augusta”, 2002.

BALACI, Alexandru, *Dante Alighieri*, București, Editura pentru Literatură, 1969.

BALOTĂ, Nicolae, *Euphorion*, București, Editura Cartea Românească, 1999.

BLAGA, Lucian, *Opere, 9, Trilogia culturii*. Ediție îngrijită de Dorli Blaga. Studiu introductiv de Al. Tănase, București, Editura Minerva, 1985.

BODIȘTEAN, Florica, *Poetica genurilor literare*. Ediția a II-a revăzută și adăugită, Iași, Editura Institutului European, 2009.

BORBELY, Ștefan, *Homo brucans și alte eseuri*, București, Editura Contemporanul, 2011.

BORELLA, Jean, *Criza simbolismului religios*. Traducere de Diana Morărașu, Iași, Editura Institutului European, 1995.

BOS, A. P., *Cosmic and Meta-Cosmic Theology in Aristotle's lost Dialogues*, E.J. Brill, Leiden, The Netherlands, 1989.

BRAGA, Mircea, *Vasile Voiculescu. Măștile căutării de sine (o hermeneutică a orizonturilor creației)*, București, Editura Academiei Române, 2008.

BRAGA, Mircea, *La izvoarele aventurii metodologice moderne. Studii de teorie literară*, Colecția OPERA OMNIA publicistică și eseu contemporan, Iași, Editura Tipo Moldova, 2013.

BRAGA, Mircea, *Ecce Nietzsche. Exercițiu de lectură hermeneutică*, București, Editura Academiei Române, 2015.

BURGOS, Jean, *Pentru o poetică a imaginarului*. Traducere de Gabriela Duda și Micaela Gulea. Prefață de Gabriela Duda, București, Editura Univers, 1988.

BUSE, Ionel, *Du logos au mythos*, Paris, L'Harmattan, 2008.

BUTTITTA, Ignazio E., *Continuità delle forme e mutamento dei sensi, Ricerche e analisi sul simbolismo festivo*, Roma, Gruppo Editoriale srl Acireale, 2013.

CAILLOIS, Roger, *Abordări ale imaginarului*. Traducere din limba franceză de Nicolae Baltă, București, Editura Nemira, 2001.

CAILLOIS, Roger, *Omul și sacrul*. Ediție adăugită cu trei anexe despre sex, joc și război, în relația lor cu sacrul. Prefață la ediția a II-a (1949), o prefață la ediția a III-a (1963) și un cuvânt înainte (1939) ale autorului. Traducere din limba franceză de Dan Petrescu, București, Editura Nemira, 1997.

CĂLINESCU, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ediție facsimil București, Editura Semne, 2003.

Cânturile divine ale lui Zarathustra (Avesta – Yasna, III – Gatha). Cuvânt înainte S. N. Dalla. Traducere și îngrijire ediție: Radu Duma, București, Editura Herald, 2009.

CIORAN, Emil, *Schimbarea la față a României*, București, Editura Humanitas, 1990.

COSMA jr., Aurel, *Mitologia românească. Cosmogonia. Originea omenirii. Lumea spiritelor*. Ediție îngrijită și prefață de I. Opreșan, București, Editura Vestala, 2015.

CREȚIA, Petru, *Ahile sau despre forma absolută a prieteniei. Ariel sau despre forma pură a libertății*. Prefață de Gabriel Liiceanu, București, Editura Humanitas, 2009.

CROHMĂLNICEANU, Ovid. S., *Literatura română între cele două războaie mondiale, I*, București, Editura pentru Literatură, 1967.

CULIANU, Ioan Petru, *Jocurile minții. Istoria ideilor, teoria culturii, epistemologie*. Ediție îngrijită de Mona Antohi. Studiu introductiv de Sorin Antohi, Iași, Editura Polirom, 2002.

CULIANU, Ioan Petru, *Studii românești, I, Fantasmele nihilismului. Secretul doctorului Eliade*. Ediția a II-a. Traducere de Corina Popescu și Dan Petrescu, București, Polirom, 2006.

CULIANU, Ioan Petru, *Studii românești, II, Soarele și Luna. Otrăvurile admirației*. Traduceri de Maria Magdalena Anghelescu, Corina Popescu și Dan Petrescu. Notă asupra ediției de Tereza Culianu-Petrescu, Iași, Polirom, 2009.

CULIANU, Ioan Petru, *Marsilio Ficino (1433-1499) și problemele platonismului în Renaștere*. Traducere de Dan Petrescu, Iași, Editura Polirom, 2015.

DAN, Sergiu Pavel, *Proza fantastică românească*, București, Editura Minerva, 1979.

DEL COURT, Marie, *Hermafroditos. Mituri și rituri ale bisexualității în Antichitatea clasică*. Traducere de Laurențiu Zoicaș, București, Editura Symposion, 1996.

DELIU, Adrian, & FRÎNCU, Gina, *Vrăjitoare, ghicitoare și prezicătoare din România*, București, Editura Privirea, 2004.

DURAND, Gilbert, *L'âme tigrée*, Paris, Dennël, 1980.

DURAND, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*. Traducere de Marcel Aderca. Postfață de Cornel Mihai Ionescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 2000.

ECO, Umberto, *În căutarea limbii perfecte*. Traducere din limba italiană de Dragoș Cojocaru, București, Editura Polirom, 2002.

ECO, Umberto, *Limitele interpretării*. Traducere de Ștefania Mincu și Daniela Bucșă, Constanța, Editura Pontica, 1996.

ECO, Umberto, *Lector in fabula. Cooperarea interpretative în textele narative*. Traducere de Marina Spalas. Prefață de Cornel Mihai Ionescu, București, Editura Univers, 1991.

Evanghelia după Toma. Ediție bilingvă. Traducere din limba coptă, studiu introductiv și note de Gustavo-Adolfo Loria-Rivel. Ediție îngrijită de Ioan-Florin Florescu, Iași, Editura Polirom, 2003.

EVOLA, Julius, *Metafizica sexului*. Cu un eseu introductiv de Fausto Antonini. Traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 1994.

GASSET, Ortega y, *Studii despre iubire*. Traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 1995.

GAUCHET, Marcel, *Dezvrăjirea lumii. O istorie politică a religiei*. Traducere din limba franceză de Vasile Tonoiu, București, Editura Nemira, 2006.

Gândirea asi-ro-babiloniană în texte. Studiu introductive de Constantin Daniel. Traducere, notițe introductive și note de Athanasie Negoită, București, Editura Științifică, 1975.

GLODEANU, Gheorghe, *Fascinația ficțiunii. Incursiuni în literatura interbelică și contemporană*, București, Editura Fundației Culturale Libra, 2006.

GLODEANU, Gheorghe, *Orientări în proza fantastică românească*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2014.

GROZEA, Lucian, *Gnoza. Jocurile ființei în gnoza valentiniană orientală. Aspecte ale gnosticismului de tip siro-egiptean după mărturiile patristice, filosofice și copte*, București, Editura Paideia, 2001.

HASDEU, Petriceicu Bogdan, *Talmudul ca profesiune de credință a poporului israelit*. Rohling, August, *Evreul după Talmud*. Traducere de Dorin Manea, Bacău, Editura Vicovia, 2013.

HOSSU, Andrei-Iustin, *Existențialismul francez*, Iași, Editura Institutului European, 2006.

IDEL, Moshe, *Ascensiuni la cer în mistica evreiască. Stâlpi, linii, scări*. Traducere din limba engleză de Maria-Magdalena Anghelescu, Iași, Editura Polirom, 2008.

IONESCU, Nae, *Individul religios. Prelegeri de filosofia religiei*. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Lucian Pricop, București, Editura Cartex, 2016.

IVANOV, Viacheslav, *IVANOVICH, Bird Rober, WACHTEL, Michael, Selected Essays*. Northwestern University Press, 2001.

JACKSON, Nigel & HOWARD, Michael, *The Pillars of Tubal-Cain*. Capall Bann Publishing. UK, 2003.

JINARAJADASA, C., *Evoluția ocultă a umanității*. Traducere din limba franceză Ilie Iliescu, București, Editura Herald, f.a.

JUNG, C. G., KERENYI, K., *Copilul divin. Fecioara divină (Introducere în esența mitologiei)*. Cuvânt înainte de Adriana Babeți. Traducere de Daniela Lițoiu și Constantin Jinga, Timișoara, Editura Amarcord, 1994.

JUNG, C. G. , *Simboluri onirice ale procesului de individuație (Psihologie și Alchimie – volumul I)*. Traducere de Carmen Oniți, București, Teora, 1996.

Legendele cosmosului. Ediție îngrijită și studiu introductiv de Tony Brill, București, Editura „Grai și suflet-cultura națională”, 1994.

LÉVI, Éliphas, *Cheia marilor mistere după Enoch, Abraham, Hermes Trismegistul și Solomon*. Traducere din limba franceză de Maria Ivănescu, București, Editura Antet, 1994.

LÉVI, Éliphas, *Curs de filosofie ocultă*. Traducere din limba franceză de Maria Ivănescu, București, Editura Antet, 1994.

LILAR, Suzanne, *Cuplul*. Traducere de Livia Iacob, Editura Institutului European, Iași, 2008.

LLOSA, Mario Vargas, *Adevărul minciunilor*. Traducere din spaniolă de Luminița Voina-Răuț, Editura Humanitas, București, 2005.

LLOSA, Mario Vargas, *Călătoria către ficțiune. Lumea lui Juan Carlos Onetti*. Traducere din spaniolă de Marin Mălaicu-Hondrari, Editura Humanitas, București, 2008.

LOZOVAN, Eugen, *Dacia Sacra*. Ediție îngrijită și schiță de profil de I. Opreșan. Traducere din limba engleză și franceză de M. Popescu. Ediția a II-a, București, Editura SAECULUM I.Q., 2015.

MARCUS, Solomon, *Timpul*, București, Editura Albatros, 1985.

MAVRODIN, Irina, *Romanul poetic*, București, Editura Univers, 1977.

MEAD, G. R., *Orfeu. Teogonia și misterii orfice*. Traducere din limba engleză de Stela Gheție, București, Editura Herald, 2012.

MCHALE, Brian, *Ficțiunea postmodernistă*. Traducere de Dan H. Popescu, Iași, Editura Polirom, 2009.

MICHEL, Aimé, *Metanoia. Fenomene fizice ale misticismului*. Traducere de Radu I. Petrescu, București, Editura Nemira, 1994.

NIȚU, George, *Elemente mitologice în creația populară românească*, București, Editura Albatros, 1988.

OLENDER, Maurice, *Limbile paradisului. Arienii și semiții: un cuplu providențial*. Prefață de Jean-Pierre Vernant, profesor onorific la Collège de France. Traducere din limba franceză de Ion Doru Brana, București, Nemira, 1999.

NOEL, Daniel, *The Soul of Shamanism: Western Fantasies, Imaginal Realities*, New York, Continuum, 1997.

OTTO, Rudolf, *Sacrul. Despre elemental irrational din idea divinului și despre relația lui cu raționalul*. În românește de Ioan Milea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1996.

OTTO, Rudolf, *Despre numinos*. În românește de Silvia Irimia și Ioan Milea, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1996.

PAGELS, Elaine, *Evangheliile gnostice*. Traducere din limba engleză de Walter Fotescu, București, Editura Herald, 1999.

PAMFILIE, Tudor, *Povestirea lumii de demult după credințele poporului român. Pământul după credințele poporului român. Sfârșitul lumii după credințele poporului român*. Ediție îngrijită și cuvânt înainte de Antoaneta Olteanu, București, Editura Paideia, 2002.

PAPUS, *Kabbala (tradiția secretă a Occidentului)*. Traducere și îngrijire ediție Radu Duma, București, Editura Herald, 1995.

PARAIN, Brice, *Logosul platonician*. Traducere de Monica Jităreanu. Postfață de Cornel Mihai Ionescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

PETRAȘ, Irina, *Despre feminitate, moarte și alte eternități. Eseuri*, București, Editura Ideea Europeană, 2006.

PETREMENT, Simone, *Eseu asupra dualismului la Platon, la gnostici și la maniheeni*. Traducere de Ioana Munteanu și Daria Octavia Murgu, București, Editura Symposion, 1996.

PETREU, Marta, *De la Junimea la Noica. Studii de cultură românească*, Iași, Editura Polirom, 2011.

PETREU, Marta, *Diavolul și ucenicul său. Nae Ionescu – Mihail Sebastian*. Ediția a III-a, revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, 2016.

PIOBB, P.-V., *Manual de înaltă magie*. Traducător Liliana Blajovici, București, Editura Coresi, 1998.

Pistis Sophia, I-II. Traducere și îngrijire ediție de Alexandru Anghel, București, Editura Herald, 2007.

POP, Alexandru, *Alchimia*, Oradea, Editura Biblioteca Revistei „Familia”, 1998.

PUECH, Henri-Charles, *Despre gnoză și gnosticism*. Traducere din limba franceză de Cornelia Dumitru, București, Editura Herald, 2007.

RICŒUR, Paul, *Temps récit*, I, Paris, Seuil, 1983.

RICŒUR, Paul, *Eseuri de hermeneutică*. Traducere de Vasile Tonoiu, București, Editura Humanitas, 1995.

ROBIN, Léon, *Platon*. Traducere de Lucia Magdalena Dumitru, București Editura Teora, 1996.

ROTENBERG, Avram, *Evreul rătăcitor. Istoria și manipularea unui mit*, București, Editura Hasefer, 2003.

SCHMIDT-BRABANT, Manfred, SEASE, Virginia, *Femininul arhetipal în curentul misterial al umanității. Către o nouă cultură a familiei*. Traducere de dr. med. Daniela Lazăr. Confruntare cu originalul de András Zoltan, București, Editura Univers Enciclopedic Gold; Cluj-Napoca, Editura Triade, 2011.

SCHOLEM, Gershom, *Despre chipul mistic al divinității. Studii privitoare la conceptele fundamentale ale Cabalei*. Traducere din germană de Viorica Nișcov, București, Editura Paideia, 2001.

SCOTT, Cyril, *Ocultismul modern*. Ediție lărgită. Traducere de Ilie N. Iliescu, București, Editura Princeps, f.a.

SOREL, Reynal, *Orfeu și orfismul*. Traducere de Florica Bechet, București, Editura Teora, 1995.

STĂNCIULESCU, Traian D., *Miturile creației. Lecturi semiotice*, Iași, Editura „Performantica”, 1995.

SÜSKIND, Patrick, *Despre iubire și moarte*. Traducere din germană de Ionuț Budașcu, București, Editura Humanitas, 2015.

ȘĂINEANU, Lazăr, *Ielele sau zânele rele. Studii folclorice*. Ediție critică și prefață de I. Oprișan, București, Editura Saeculum I.O., 2012.

ȘORA, Mihai, *Eu & tu & el & ea... sau dialogul generalizat*, București, Editura Humanitas, 2007.

TOFAN, Liviu, *A patra ipoteză. Anchetă despre o uluitoare afacere de spionaj*. Prefață de Andrei Muraru. Postfață de Liviu Turcu, Iași, Editura Polirom, 2012.

TUPAN, Maria-Ana, *Realismul magic. Încercare genealogică*, București, Editura Academiei Române, 2013.

TUPAN, Maria-Ana, *The Kantian Legacy of Late Modernity: An Essay in Aesthetics and Epistemology*, Cambridge Scholars Publishing, 2016.

UNGUREANU, Cornel, *La Vest de Eden. O introducere în literatura exilului*, Timișoara, Editura Amarcord, 1995.

URSA, Mihaela, *Eroticon. Tratat despre ficțiunea amoroasă*, București, Editura Cartea Românească, 2012.

VARENNE, Jean, *Tantrismul. Mituri, rituri, metafizică*. Traducere din limba franceză de Anca Irina Lubenescu, București, Editura Herald, 2002.

Variations sur l'imaginaire. L'épistémologie ouverte de Gilbert Durand. Orientations et innovations. Sous la direction de: Yves Durand, Jean-Pierre Sironneau, Alberto Filipe Aranjó, Bruxelles-Fernelmont, E.M.E, 2010.

WALTER, Philippe, *Limba păsărilor. Mitologie, filologie și comparatism în mituri, basme și limbi ale Europei.* Traducere din limba franceză de Andreea Hopârtean și Corin Braga, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2007.

ZAFIU, Rodica, *Narațiune și poezie*, București, Editura ALL, 2000.

ZI, Lao, *Cartea despre Dao și Putere - Dao de Jing.* Completată cu pasaje ilustrate din Zhuang Zi. Introducere, traducere din chineza veche și note de Dinu Luca, București, Editura Humanitas, 1993.

ZIMMER, Heinrich, *Regele și cadavrul. Povestiri despre biruința sufletului asupra răului.* Ediția a II-a revăzută. Traducere de Sorin Mărculescu, București, Editura Humanitas, 2007.

ZLĂTESCU, Andrei, *Shakespeare's The Tempest and The Elizabethan World.* Coordonatorul colecției dr. Andrei Zlătescu, București, Editura publica, 2014.

Zoharul. Cartea splendorii. Traducere și îngrijire ediție: Ilie Iliescu, București, Editura Herald, 2001.

Dicționare

BIEDERMANN, Hans, *Dicționar de simboluri.* Vol. I. Traducere din limba germană de Dana Petrache, București, Editura Saeculum I.O., 2002.

CHEBEL, Malek, *Dicționar de simboluri musulmane. Rituri, mistică și civilizație.* Traducere de Catrinel Auneanu, Pitești, Editura Paralela 45, 2005.

CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere.* Volumul I. A-D, București, Editura Artemis, 1994.

OLTEANU, Antoaneta, *Metamorfozele sacrului. Dicționar de mitologie populară,* București, Editura Paideia, 1998.

RUȘTI, Doina, *Dicționar de simboluri din opera lui Mircea Eliade,* București, Editura Coresi, 1997.

The Oxford Dictionary of World Religions, edited by John Bowker, Oxford New York, Oxford University Press, 1997.

Alte texte literare și filosofice consultate

ALIGHIERI, Dante, *Commedia*. Introduzione, cronologia, bibliografia, commento a cura di Anna Maria Chiavacci Leonardi, A, Mondadori, 1991.

BARBU, Ion, *Poezii*, București, Editura Cartex, 2015.

EMINESCU, Mihai, *Poezii*. Prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Tabel cronologic de Ion Crețu, București, Editura Eminescu, 1980.

Epopoea lui Ghilgameș. În românește de Virginia Șerbănescu și Al. Dima, București, Editura Monderă, 1998.

HORIA, Vintilă, *O femeie pentru Apocalips*. Traducere din limba franceză și prefață de Mihaela Pasat, București, Editura Art, 2007.

ISPIRESCU, Petre, *Basmele românilor*. Vol. I, București, Editura Curtea Veche Publishing, 2010.

MACEDONSKI, Alexandru, *Poezii*, București, Editura Cartex, 2008.

PLATON, *Republica*. Traducere și note de Andrei Cornea, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.

PLATON, *Phaidros*. Ediția a III-a. Traducere de Gabriel Liiceanu, București, Editura Humanitas, 2011.

REBREANU, Liviu, *Ion*, București, Editura Cartea Românească, 1979.

SHAKESPEARE, William, *Furtuna*, în *Opere I*. Ediție coordonată și îngrijită de George Volceanov. Studiu introductiv de George Volceanov, Pitești, Editura Paralela 45, 2010.

Teze de doctorat nepublicate

DUMITRACHE, Nicoleta-Alina, *Ipostazele feminității în opera lui Mircea Eliade*. Coordonator științific: prof. univ. dr. Ionel Funeriu, Universitatea „Aurel Vlaicu”, Facultatea de Științe Umaniste și Sociale, Școala Doctorală de Filologie, Arad, 2016.

FOMIN, Ana-Maria, *Mircea Eliade. Paradigma unui nou umanism*. Coord. științ. prof. univ. dr. Mircea A. Diaconu, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării, Suceava, 2013.

IVANOV, Nadejda, *Arhetipul animus-anima în opera lui Mircea Eliade*. Coord. științ. dr. habil. în filologie Andrei Țurcanu, Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie, Chișinău, 2016.

MILLEDGE, Clare, *The artist-shaman and the "gift of sight"*, Sydney College of the Arts, University of Sydney, doctor of philosophy thesis, 2012.

MOLDOVAN, Elena-Elvira, *Eros și thanatos în opera lui Mircea Eliade* (rezumatul tezei de doctorat). Coordonator științific, Iulian Boldea, Universitatea „Petru Maior”, Facultatea de Științe și Litere, Tîrgu Mureș, 2010.

TOMA, Gabriela, *Reprezentări tanatologice în spațiul românesc și în cel mexican: o abordare transdisciplinară*. Coord. științ. Acad. prof. univ. dr. Basarab Nicolescu, Universitatea „Babeș Bolyai”, Facultatea de Studii Europene, Cluj-Napoca, 2015.

Articole în reviste de specialitate, studii în conferințe și în volume colective, prefețe

ADAMEȘTEANU, Gabriela, *O carte eveniment*, în „Revista 22”, nr. 723, 13-19 ianuarie 2004, anul XV.

AFLOROAIEI, Ștefan, *Despre distanța dintre a trăi, a exista și a fi*, în „SÆCULUM”, anul XV (XVII) 1 nr. 1 (41)/ 2016. Serie nouă.

ALEXANDRESCU, Sorin, „Dialectica fantasticului“, introducere la Mircea Eliade, *La țigănci și alte povestiri*, București, Editura Pentru Literatură, 1969, p. xxxvii.

ALEXANDRESCU, Sorin, *Un miop neobișnuit*, în „Observator cultural”, nr. 818/ 14-20 aprilie 2016, anul XVII/ serie nouă (560).

Arhangheli și îngeri, Deisis/Stavropolis, 2011.

BORBELY, Ștefan, *Umberto Eco: labirint, text, ceață*, „Observator cultural”, nr. 814/ 17-23 martie 2016, anul XVII/serie nouă (556).

BOTEZ, Adrian, *Irealitatea unui arhanghel: „La țigănci”*, de Mircea Eliade, „SAECULUM”, nr. 10-11/ 2007.

BOTEZ, Adrian, *Reabilitarea unui arhanghel: „La țigănci”*, de Mircea Eliade, „AGERO”, Stuttgart, august 2007.

BRAGA, Corin (coord.), *Morfologia lumilor posibile. Utopie, antiutopie, science-fiction, fantasy*, București, Editura Tracus Arte, 2015.

BRAGA, Mircea, *Între „tradiția de fază” și boala de sistem*, în „Contemporanul”, nr. 6/ iunie 2016.

BRAGA, Mircea, CHICIUDEAN, Gabriela (coord.), *Incursiuni în imaginar. 2. Sub semnul cronotopului*, Sibiu, Editura Imago, 2008.

BUȘE, Ionel, *Mircea Eliade și gândirea mitică*, în „Ramuri”, nr. x/200x (disponibil pe <http://revistaramuri.ro/index.php?id=118&editie=11&autor=de%20Ionel%20BU%AAE> – accesat 17.11.2015, ora 15).

CHICIUDEAN, Gabriela (coord.), *Incursiuni în imaginar*, vol. 6, Alba Iulia, Editura Aeternitas, 2015.

CHIOVEANU, Mihai, *Arhanghelul acestei lumi. Legionarismul ca religie politică*, în „Romanian Science Political Review. Studia Politica”, vol. VII, no.3/ 2007, București, Editura Nemira.

CHIVU, Marius, *Sebastian, Eliade și restul lumii*, în „Dilema”, Anul XIII, nr. 638/ 12-18 mai 2016.

CUGNO, Marco, *„La țigănci” – o interpretare*, în „Apostrof”, anul XIX, 2008, nr. 4 (215) disponibil pe <http://www.revista-apostrof.ro/articole.php?id=577> (accesat 11.10.2016, ora 16.35).

DANCIU, Liliana, *Dinamismul triumphiului feminin al iubirii – Ion, de Liviu Rebreanu*, în „Journal of Humanistic and Social Studies”, vol. 5, no. 1/ 2014.

Danciu, Liliana, *Despre o inițiere erotică ratată. Boala și iubirea-boală – în Pădureanca, de Ioan Slavici*, „Literature, Discourse and Multicultural Dialogue”, Ediția a II-a (LDMD 2), Universitatea „Petru Maior”, Târgu Mureș, 04-05 decembrie 2014 (volum colectiv - <http://www.upm.ro/ldmd>).

DANCIU, Liliana, *Dublul și peripețiile masculinului printre diferitele imagini ale feminității în „Epopoea lui Ghilgameș”*, în „Annales Universitatis Apulensis. Series philologica”, tom 3, nr. 16/ 2015.

DANCIU, Liliana, *Les images de la féminité dans la mythologie populaire roumaine*, în „TricTrac: Journal of World Mythology and Folklore”, volume 8, issue 1, Africa de Sud, Pretoria, 2015.

DANCIU, Liliana, DANCIU, Petru Adrian, *Les axes de la création et la naissance de l'imaginaire comme langue mythique*, în „TricTrac: Journal of World Mythology and Folklore”, vol. 9/ 2016, Africa de Sud, Pretoria.

DANCIU, Liliana, *Bărbatul în lumea femeilor. Inserțiuni mitologice, considerații psihosociologice și permutarea valorilor în poveștile lui Ion Creangă*, în „Journal of Romanian

Literary Studies” (JRLS), publicație ce apare sub egida Institutului de Studii Multiculturale Alpha și a Universității "Petru Maior" din Tîrgu Mureș, no. 8/ 2016.

DANCIU, Petru Adrian, *Ariciul între Mama posesivă și Tatăl vitreg. O abordare O perspectivă hermeneutică asupra imaginarului mitologic românesc*, în „Journal of Romanian Literary Studies”, nr. 8/ 2016.

DEVESA, Jean-Michel, *Le texte, l'image et le physique du temps réel : l'hypothèse du livre augmenté*, în „Caietele Echinox”, vol. 31, *La trahison des images, la déficience des langues*, Cluj-Napoca, Editura Megaprint, 2016.

HANDOCA, Mircea, *Ultimul roman al lui Mircea Eliade, Mircea Eliade, Noaptea de Sânziene*, Prefață de Dumitru Micu, Cuvânt înainte, tabel cronologic și ediție îngrijită de Mircea Handoca, București, Editura Minerva, 1991.

„Dosarul” *Eliade IV (1929-1936) Jos Farsa!*, *Partea întâi*, Cuvânt înainte și culegere de texte de Mircea Handoca, București, Editura Curtea Veche, 2000.

„Dosarul” *Mircea Eliade, X (1978-1979). Inspirație și erudiție*, Cuvânt înainte și culegere de texte de Mircea Handoca, București, Editura Curtea Veche, 2005.

DRAGOMAN, Dragoș, *Timp și comunitate*, în „SÆCULUM”, anul XV (XVII) 1 nr. 1 (41)/ 2016 Serie nouă).

DUR, Ion, „*Trifoiul Verde*” împotriva „*Crinului Alb*” -reacție „vegetală” în cultura interbelică, în „Saeculum. Revistă de studii culturale și comunicare”, serie nouă, anul VI (VIII), nr. 1 (25)/ 2008.

HANDOCA, Mircea, *Un nou roman inedit de Mircea Eliade: Dubla existență a lui Spiridon V. Vădastra*, în „România literară”, nr. 35/ 2000.

Hermeneutics, Politics and the History of Religions. The Contested Legacies of Joachim Wach and Mircea Eliade. Edited by Christian K. Wedemeyer and Wendy Doniger, Oxford University Press, 2010.

MAFTEI, Maria Magda, *Cioran și colegii săi de generație. Traseul intelectual și compromisiurile* în „Annales Universitatis Apulensis. Series philologica”, tom 1, nr. 13/ 2012.

MIREA, George, *Prefață* în vol. Honoré de Balzac, *Iluzii pierdute*, I-III. Traducere de Dinu Albulescu. Tabel cronologic de Haralambie Grănescu. Note explicative de Teodora Ioachimescu, București, Editura Minerva, 1976.

PECICAN, Ovidiu, *Ev mediu shakespearian: între basm și istorie*, în „Steaua”, Anul LXVII, nr.5 (811), mai 2016.

PETREU, Marta, *Eliade par lui-même*, în „Apostrof”, anul XVIII, nr. 4 (203)/ 2007, disponibil pe <http://www.revista-apostrof.ro/articole.php?id=253> (accesat 23.07.2016, ora 16.34).

PORTMANN, Adolf, RITSEMA, Rudolf, [Avenir et devenir des normes](#). Brill Archive, *january 1977*.

ROTIROTI, Giovanni, *Generația '27 și obsesia „omului nou”*, în „Arca”, nr. 7-8-9/ 2016, disponibil pe http://www.uniuneascrititorilorarad.ro/ARCA/2016/7-8-9_2016/07_eseu_rotiroti_7-8-9_16.html (accesat 05.10.2016, ora 12).

SCARLAT, Cristina (coord.), *Mircea Eliade, Once again*, Iași, Editura Lumen, 2011.

STROUD, Ronald, *The Sanctuary of Demeter and Kore: The Inscriptions XVIII.6. American School of Classical Studies at Athens, sept. 30, 2013*.

VASILIU-SCRABA, Isabela, *Eliade și unul dintre turnătorii săi anonimizati*, 12 februarie 2017 (disponibil pe <https://isabelavs2.wordpress.com/mircea-eliade/secuculieliade/> - accesat 15.03.2017, ora 10).

SEGRÉ, Monique (coord.), *Mituri rituri, simboluri în societatea contemporană*, traducere de Beatrice Stanciu, Timișoara, Editura Amarcord, 2000.

SPIRIDON, Monica, *Hétérotopies urbaines: l'espace bucarestois de l'entre les deux guerres*, „Philologica Janssyensia”, An VIII, nr. 1(15)/ 2012.

TOLCEA, Marcel, *22 aprilie 2016: 30 de ani de la dispariția lui Mircea Eliade*, pe „La Tolce Vita”, disponibil pe <http://marceltolcea.ro/22-aprilie-2016-30-de-ani-de-la-disparitia-lui-mircea-eliade/> (accesat 18.12.2016, ora 18).

Variations sur l'imaginaire. L'épistémologie ouverte de Gilbert Durand. Orientations et innovations, sous la direction de : Yves Durand, Jean-Pierre Sironneau, Alberto Filipe Aranjó, Bruxelles-Fernelmont, E.M.E, 2010.

Surse bibliografice electronice

https://ses.library.usyd.edu.au/bitstream/2123/9452/1/2013_Clare_Milledge_thesis.pdf - accesat 03.01.2017, ora 13).

<http://360.uaic.ro/blog/2016/10/07/expozitie-documentara-organizata-cu-prilejul-comemorarii-a-30-de-ani-de-la-moartea-lui-mircea-eliade-1907-1986/> (accesat 18.12. 2016, ora 18.15).

<http://www.revista-apostrof.ro/articole.php?id=577> (accesat 11.10.2016, ora 16.35).

http://www.archangels-and_angels.com/aa_pages/correspondences/angelic_symbols_symbols_anael.html (accesat 24.08. 2016, ora 12.44).

<http://www.contemporanul.ro/polemice/mircea-braga-intre-traditia-de-faza-si-boala-de-sistem.html> (accesat 27.08.2016, ora 19.48).

<http://www.revista-apostrof.ro/articole.php?id=253> (accesat 23.07.2016, ora 16.34).

https://en.wikipedia.org/wiki/Giorgio_Sideri (accesat 21.04.2016).

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Nebuloasa> (accesat 27.06.2016, ora 10.12).

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Walkirie> (accesat 27.06.2016, ora 11.17)

<http://www.literaturadeazi.ro/rubrici/cultura-si-vocile-ei/luceafarul-comentat-5111> (accesat 15.01.2016, ora 19).

<http://www.webdex.ro/online/dictionar/%C3%AEnc%C3%A2ntat> (accesat 08.07. 2016, ora 11.30).

http://www.romlit.ro/un_nou_roman_inedit_de_mircea_eliade_dubla_existen_a_lui_spiri_don_v._vdastra (accesat 02.07.2016, ora 17).

<https://dexonline.ro/definitie/ispit%C4%83> (accesat 11.07.2016, ora 18).

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Anagram%C4%83> (accesat 17.08.2016, ora 12.33).

https://www.jstor.org/stable/27793830?seq=1#page_scan_tab_contents (accesat 18.06. 2015, ora 19).